

DOCUMENTACIÓ SOBRE ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA A L'ARXIU DE LA GUERRA CIVIL A SALAMANCA

EL FONS DE SALAMANCA

Els documents consultats a l'Arxiu de la Guerra Civil a Salamanca són de gran importància per a tot historiador que vulgui fer un treball d'investigació sobre el Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya. Aquesta va ser la causa que em portà a la seva consulta: la voluntat de fer una tesina sobre el Partit E.R.C. a les comarques gironines.

Tanmateix, buscar entre tota aquella sèrie de carpetes i lligalls, tan poc classificats, amb un material tan dispers i desgavellat, no va ser una tasca gaire senzilla. Allà s'hi troben documents de quasi tot l'Estat Espanyol (Andalusia, Euzkadi, València, Catalunya, etc.), amb una gran diversitat de temes: fitxes de partits polítics, correspondència particular de determinades personalitats, protagonistes de la vida espanyola als anys de la República i la Guerra Civil, avals, cartes, noms de presos, llistes de collectivitzacions, estratègies militars, ajudes als soldats del front, etc. ... I tot això molt barrejat i posat en unes carpetes, el títol de les quals no es corresponia, a vegades, amb el material que contenien. Aquests documents procedeixen, en gran part dels arxius de la Generalitat, però també n'hi ha que formaven part dels arxius de partits polítics, sindicats, ateneus populars, etc.

Tota la documentació de l'Arxiu consta d'uns 21.813 lligalls, dividits en dues seccions: la Secció Militar amb 14.286 lligalls i la Político-Social amb 7.527 lligalls.

La primera conté documents militars i està dividida en tres apartats. La Política Social, de la qual vaig consultar alguns lligalls, consta de 28 apartats. A Barcelona li corresponen 1.876 lligalls, en-

cara que el nom de la ciutat no es correspon exactament amb el contingut, ja que en els lligalls d'altres ciutats com València, Madrid, etc., també es troben papers de Barcelona.

Tot aquest material s'amuntegà allà i fou utilitzat pel «Tribunal Especial de Represión de la Masonería y el Comunismo». Un cop suprimit aquest Tribunal, l'any 1963, tota la documentació passà a formar l'actual Arxiu de la Guerra Civil i fou posat a disposició dels investigadors.

EL PARTIT DE L'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

L'Esquerra Republicana de Catalunya fou un gran partit, que, nascut tot just un mes abans de les eleccions d'abril del 1931, amb escassos mitjans materials, però amb una gran aportació humana, guanyarà majoritàriament les eleccions i serà protagonista de la política catalana fins l'acabament de la Guerra Civil, l'any 1939.

Fou creat a la Conferència d'Esquerres, celebrada els dies 17, 18 i 19 de març del 1931, per la unió del Partit Republicà Català, Estat Català i el grup de «L'Opinió». Sorgeix com a resposta a l'augment dels sentiments republicans i catalanistes, al final de la Dictadura de Primo de Rivera.¹ Es presentarà, també, com una alternativa al regionalisme de la Lliga.

La seva formació, serà el resultat final de tota una sèrie d'intents per crear un gran partit nacionalista i d'esquerra, que venen donant-se des de principis de segle i que acabaran fracassant, principalment per no aconseguir convèncer a les grans masses obreres, tant pel programa plantejat, que els semblava poc revolucionari, com per la influència exercida sobre aquests obrers pels sindicats anarquistes, que predicaven l'abstencionisme.²

Com assenyala Josep M.ª Poblet, es tractava de crear una agrupació que representés, allò que podria dir-se'n, una tercera força entre l'immobilisme de les dretes i la inoperància dels elements extremistes.³

¹ ISIDRE MOLES, *El sistema de partits polítics a Catalunya, (1931-1936)*, Barcelona, Edicions 62, 1977, pàg. 79.

² BORJA DE RIQUER, *Regionalistes i Nacionalistes (1898-1931)*. Col·lecció "Conèixer Catalunya". Barcelona, Dopesa, 1979, pàg. 107.

³ JOSEP M.ª POBLET, *Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936)*. Barcelona, Dopesa, 1976, pàg. 30.

Si analitzem cada un dels grups polítics que integraran el nou partit d'E.R.C., veurem que tots tres es complementen, de manera que cada un aportarà nous elements; aquesta unió serà el que determinarà el gran èxit assolit per E.R.C. en les eleccions del 1931:

El Partit Republicà Català, nascut el 1917 per iniciativa de Francesc Layret, Marcellí Domingo i Lluís Companys, es relacionava estretament amb la C.N.T. i la Unió de Rabassaires. Oferia, per tant, la possibilitat de connectar amb les organitzacions obreres, amb els treballadors del camp i les classes populars. Presentava un programa polític clarament nacionalista i socialista.⁴

Estat Català era un partit separatista creat el 1922 per Francesc Macià, que planteja un radicalisme nacionalista i social. Macià es mostrà partidari de la formació d'un ampli partit que unifiqués les esquerres republicanes i catalanistes. Això ocasionà que una part d'Estat Català no es mostrés favorable al seu ingrés al nou partit i se'n separà.⁵ Estat Català aportarà al nou Partit un ja declarat prestigi revolucionari i nacionalista i una gran figura, la de Francesc Macià.⁶

Finalment, el grup de «L'Opinió», fou un dels principals promotors de la construcció del nou partit d'E.R.C. Entorn d'aquest setmanari de «L'Opinió», nascut l'any 1928 i que es declara federalista, individualista i socialista s'hi troben tot un grup de joves intel·lectuals i periodistes destacats per la seva actitud antimonàrquica. Com diu Anna Sallés, «L'Opinió» va tenir un paper de primer ordre tant en l'aglutinament de les forces disperses del catalanisme esquerrista, com en la lluita per l'aliança tàctica de totes les forces antimonàrquiques».⁷

El grup de «L'Opinió» aportarà a E.R.C. l'intel·lectualisme, el lligam amb la petita burgesia intel·lectual. Les pàgines del setmanari seran la pataforma de llançament de les idees republicanes i d'esquerra.

E.R.C. sempre estigué dividida en tres branques ideològiques, coincidint amb aquests tres grups integradors. Això donà lloc a di-

⁴ BORJA DE Riquer, obra citada, pàg. 105.

⁵ ISIDRE MOLES, obra citada, pàg. 90.

⁶ E. UCELAY DA CAL, *La formació d'Esquerra Republicana de Catalunya*. "L'Avenç", n.º 4. Barcelona, pàg. 66.

⁷ ANNA SALLÉS, *Esquerra Republicana de Catalunya*. Col·lecció "Documents", n.º 5, Barcelona, La Gaia-Ciència-Edicions, 62, 1976.

versos enfrontaments que s'anaren solventant per la intervenció equilibradora de Macià.⁸ Però, al mateix temps, aquest poder d'amalgama de diverses ideologies i el seu ampli caràcter interclassista, el convertiren en un gran bloc populista que uniria la petita burgesia amb la classe obrera.⁹ El seu inesperat triomf li donarà l'hegemonia política de Catalunya.

Les causes d'aquesta inesperada victòria d'E.R.C., que afrontà la seva campanya electoral amb gran escassetat de mitjans i sense disposar del temps necessari per a la seva cohesió, les podem resumir en tres: Francesc Macià, cabdal figura del catalanisme; un gran nombre de joves militants pertanyents a la petita burgesia i al proletariat, més coneguts en els barris i més en contacte amb les masses populars, contràriament a l'excessiu intel·lectualisme dels dirigents del Partit Catalanista Republicà; i finalment, el descrèdit en què havia caigut «La Lliga», en fer costat a la Monarquia.¹⁰

E.R.C. es presentarà com un partit interclassista i democràtic, que representa els interessos de la petita burgesia en aliança amb les masses obreres i populars. Propugna com a principis polítics el reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya, la federació amb els altres pobles ibèrics, reconeixement dels drets de l'home i del ciutadà i socialització de la riquesa.¹¹

Un cop decidida ja la creació d'E.R.C., a la conferència d'Esquerres, fou constituït el Comitè Executiu, format per Macià, Aiguader, Companys, Lluhi i Vallescà i Marcehlí Domingo. En representació de cada província foren elegits: Miquel Santaló per Girona, Ignasi Iglésies per Tarragona, Ricard Palacín per Lleida, Joan Casanovas per Barcelona ciutat, i Pere Comas per Barcelona província. Sens dubte, el Partit anirà creixent de manera espectacular augmentant el nombre d'afiliats i les seves victòries electorals possibilitaran l'autonomia de Catalunya.¹²

Però el 1933 es produeix una crisi dins E.R.C., protagonitzada pel grup de L'Opinió», a causa dels seus intents de portar a terme una política de govern, amb independència de Macià, i els altres sectors d'E.R.C. Això farà que Macià en desconfii i no accepti l'ofe-

⁸ ISIDRE MOLAS, obra citada, pàg. 84.

⁹ E. UCÉLAY DA CAL, obra citada, pàg. 66.

¹⁰ ANNA SALLÉS, obra citada.

¹¹ ISIDRE MOLAS, Op. cit., pàgs. 81 i 82.

¹² ANNA SALLÉS, Op. cit.

riment de Madrid de nomenar Governador Civil de Barcelona a Josep Tarradellas, el qual era també Conseller de Governació. A causa d'això dimiteixen com a consellers: Lluhí, Tarradellas, Xirau i Comas.

Hi ha però altres motius d'enfrontament, com serien, l'excessiu autoritarisme de Macià, els traspassos de Serveis i l'actuació dels escamots d'Estat Català, que adopten actituds molt properes al feixisme.

Com assenyala J. B. Culla, la base del conflicte entre «L'Opinió» i la resta d'E.R.C., es troba en els diferents conceptes que tenen sobre el govern i la política de Catalunya el grup de «L'Opinió» i els sectors Macià i Companys. Per a aquests vells republicans i catalanistes l'Estatut era l'objectiu final de les seves aspiracions. En canvi, per al grup de «L'Opinió» i d'altres elements joves d'E.R.C., l'Estatut seria tot just el començament de tota una sèrie de possibilitats de govern.¹³

El 21 de setembre Casanelles i els quatre consellers que havien dimetit, Lluhí, Tarradellas, Xirau i Comes, publiquen un manifest criticant determinades actuacions de govern a l'Ajuntament de Barcelona i a la Generalitat, la qual cosa provocà l'expulsió d'aquests membres del Partit. Això es donà a conèixer en el 2.ºn Congrés Extraordinari, celebrat el 7 d'octubre del 1933. Aquests membres, juntament amb alguns altres, formaren un partit nou: Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, que no aconseguí gaire èxit. Al febrer del 1936 es tornen a reintegrar a E.R.C.

Després d'aquesta expulsió, continuaren els enfrontaments dins E.R.C. entre l'ala nacionalista d'Estat Català i la republicana, presidida per Companys. Anna Sallés assenyala que «el 6 d'octubre significa la imposició de la tendència separatista d'Estat Català i la demostració de la manca de capacitat de mobilització popular davant aventures que tenen un contingut polític i ideològic confús».

Després d'aquests fets d'octubre del 1934, pels quals el Govern Català fou detingut i empresonat, i suspesa l'autonomia de Catalunya pel Govern dretà de Madrid, el Partit es decanta cap a una línia més moderada. L'any 1936, amb el triomf del Front Popular, l'E.R.C. torna a ocupar la primera plana de la política catalana, encara que ara ja no comptaria amb el recolzament de gran part del proletariat,

¹³ J. B. CULLA I CLARÀ, *El catalanisme d'esquerra (1928-1936)*. Barcelona, Curial, 1977, pàg. 112.

que havia trobat nous camins en altres partits i organitzacions purament obreres.

Amb l'esclat de la guerra civil, el juliol del 1936, el protagonisme polític d'E.R.C. es desplaçarà cap a les organitzacions obreres. Durant el conflicte bèl·lic es veuran clarament dues tendències: mentre que E.R.C. intentava guanyar la guerra i salvar Catalunya, la C.N.T. i el P.O.U.M. volien que aquest triomf fos per a la revolució social.¹⁴

Amb la derrota republicana l'any 1939 i l'ocupació franquista de Catalunya, es posa fi a una etapa ja iniciada l'abril del 1931, en la qual les esperances de tot un poble per al seu autogovern es veuran trepitjades, aniquilades, estroncades.

I així, un gran partit, nascut per a vèncer, coneixerà un dels més terribles fracassos: la derrota militar, la persecució, l'exili, però no la mort. Durant quaranta anys ha continuat subsistint a l'exili.

L'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA A GIRONA

Els republicans de Girona no entraren a formar part de l'E.R.C. fins després de la victòria del 12 d'abril a Barcelona. Llavors s'hi adheriren, però conservant la seva pròpia organització: «El Partit Federal Nacionalista Republicà de les comarques gironines».¹⁵

A Girona, les esquerres guanyaren les eleccions municipals del 1931, les de Diputats a Corts del mateix any, les del Parlament de Catalunya el 1932, les Legislatives del 1933; el 1934 guanyaren les dretes, però finalment les esquerres tornaran a guanyar les dues convocatòries del 1936.

Les personalitats gironines que ocuparen diferents càrrecs tant en el govern de la Generalitat com als Parlaments de Barcelona i Madrid, o que es dedicaren a les tasques municipals a Girona, foren importants. Entre elles hem de destacar a Josep Irla, alcalde de Sant Feliu de Guíxols, diputat per Girona, militant d'E.R.C. i que fou President del Parlament Català des del 1936. En l'exili fou President de la Generalitat a la mort de Companys; Miquel Santaló i Pavornell, professor de Magisteri, fou alcalde de Girona, Diputat

¹⁴ ANNA SALLÉS, *Op cit.*

¹⁵ CLAUDI AMETLLA, *Memòries polítiques*. Barcelona, Distribucions Catalònia, 1979, pàg. 110.

a Corts i Ministre de Comunicacions; Darius Rahola, germà de Carles, editor de «L'Autonomista», diari oficial d'E.R.C. a les comarques gironines; Laureà Dalmau, metge i polític, fou elegit diputat al Parlament Català al 1932; Miquel de Palol, escriptor; Albert de Quintana i Leon, Pompeu Pascual, Salvador Albert, Manuel Carrasco i Formiguera, Josep Puig d'Asprer, etc.¹⁶

A les eleccions municipals del 1931 es presentaren a Girona quatre grups electorals: Centre Catalanista, Catòlics Monàrquics, Unió Monàrquica i Unió Republicana. Amb aquesta última candidatura s'aconsegueix un únic front republicà de cara a guanyar les majories en els diferents districtes. Tanmateix a Barcelona no s'aconseguirà la formació d'aquest front únic.

La candidatura dels republicans defensa els drets dels individus i dels municipis i comprèn un ampli pla d'urbanització, cultura i sanejament de la ciutat.

Quant a la premsa que era partidària dels republicans hi havia: «El Autonomista», que més tard es publicà en català amb el nom «L'Autonomista» i que passarà a ser l'òrgan oficial del partit E.R.C. a les comarques gironines a partir de l'1 de desembre del 1937; «Clarinet» i «Avançada» portaveu de la Joventut Republicana Gironina.¹⁷

El dia abans de les eleccions, l'11 d'abril, en un article-editorial a «El Autonomista» es posa de manifest l'encert de la creació d'aquest front comú republicà davant dels partits dinàstics, i que la candidatura té totes les qualitats que poden fer-la triomfar: lleialtat, idealitat, joventut i acció.¹⁸ L'endemà, 12 d'abril, es celebraren les eleccions que donaren el percentatge de votació més alt de totes les capitals catalanes. «El Autonomista» dona el 85'72 % de votants. La Unió Republicana aconsegueix el 51'1 dels vots. En surten elegits per aquesta candidatura, Miquel Santaló, que ocuparà l'Alcaldia de Girona, Busquets, Colomer, Varderi, Cerezo, Tordera, Vidal, Vilar-dell, Pascual, Dalmau, Palol, Ribas, Rahola, Escatllar i Julià.¹⁹

A les eleccions per Diputats a Corts del 28 de juny del 1931 s'hi presenten tres candidatures: Conjunció Catalanista-Republicana,

¹⁶ LLUÍS M.^a DE PUIG, *El catalanisme polític a Girona*. Treballs d'història. Patronat Excma. Diputació de Girona, 1976, pàgs. 30 i 31.

¹⁷ PERE CORNELLÀ, *Les eleccions de la Segona República a la ciutat de Girona*. (1931-1936). Girona, 1975. pàgs. 26 i 27.

¹⁸ "El Autonomista", 13-4-1931, citat per PERE CORNELLÀ. Obra citada, pàg. 34.

¹⁹ PERE CORNELLÀ, op. cit., pàgs. 34-36.

Candidatura d'Entesa Republicana i Bloc Obrer i Camperol. Els partits republicans continuaran presentant-se junts a la mateixa candidatura: L'Entesa Republicana. El seu manifest electoral i el seu programa seran bàsicament els mateixos. L'Entesa Republicana estava formada per: Partit Republicà Radical Autonomista, Acció Catalana, Partit Republicà Radical-Socialista, Partit Catalanista Republicà, Esquerra Catalana i Partit Republicà Democràtic-Federal. Els candidats que s'hi presenten són els següents: Salvador Albert i Pey, ex-diputat a Corts, ambaixador d'Espanya a Bèlgica; Manuel Carrasco i Formiguera, advocat, Conseller de la Generalitat de Catalunya; Albert de Quintana i de León, advocat, ex-diputat a la Mancomunitat; Josep Puig d'Asprer, advocat, i ex-diputat a la Mancomunitat; Miquel Santaló, professor, Conseller de la Generalitat i Batlle de Girona. L'Entesa Republicana aconsegueix els cinc llocs de la majoria. A totes les seccions electorals de la ciutat obté la majoria de vots.²⁰

Les eleccions del Parlament de Catalunya el 20 de novembre del 1932, foren les primeres després d'haver-se aprovat l'Estatut. En aquesta ocasió com que ja estava instaurada la República, els partits no volen fer coalicions electorals i es presenten sols a les eleccions. En quant a E.R.C., les seves discrepàncies amb el Partit Catalanista Republicà, fan que aquest no vulgui tampoc formar coalició electoral amb E.R.C., si no se'ls concedeix una representació proporcional, la qual cosa no accepten. Per tant, haurà d'anar sola a les eleccions, igual que el P.C.R. ja que el P.R.F.N., amb el qual sempre havia fet entesa, ara està integrat dins E.R.C.

En la seva propaganda electoral E.R.C. promet solucionar els problemes creats per la crisi de la indústria suro-tapera. La seva candidatura, que fou la gran triomfadora, aconseguí els onze Diputats de la llista per majories: Josep Irla, Dalmau Pla, Arnau Cortina Pere Blasi, Antoni Xirau, Casademont, Josep Fàbregas, Joan Bancells, Antoni Dot, Joan Casanovas i Pere Cerezo.²¹

Les eleccions legislatives del 19 de novembre del 1933 es presenten amb una gran innovació: s'ha concedit a la dona el dret de votar. Es tem que aquest fet possibiliti la victòria de les dretes, ja que hom creu que la dona, influïda per la seva religiositat, les votarà. Tanmateix la Coalició d'Esquerra Republicana, que promet

²⁰ PERE CORNELLÀ, op. cit., pàgs 39-45.

²¹ PERE CORNELLÀ, op. cit., pàgs. 53 i 54.

tota una sèrie de llibertats i avenços socials i econòmics, guanyarà les eleccions. Aquesta Candidatura estava formada pel Partit Republicà Federal Nacionalista, Joventut Republicana, l'Associació Sindical i Cooperativista de Treballadors del Camp, l'E.R.C. i la Unió Sindicalista. En surten elegits: Miquel Santaló, Manel Serra, Melcior Marial, Josep Sagrera, i Josep Mascort. La Coalició d'Esquerra Republicana obté el 41'8 % dels vots. Tanmateix aquesta victòria de les Esquerres no coincideix amb la resta de Catalunya, ja que a Barcelona, Tarragona i Lleida, guanyà la Lliga.²²

A les eleccions municipals del 14 de gener del 1934, a causa d'aquesta victòria de la Lliga a tot Catalunya, encara que no a Girona, les esquerres intentaran la unió republicana en una sola candidatura: la d'E.R.C. La seva propaganda es recolza en tota una sèrie de millors aconseguides en la seva tasca municipal des del 1931 al 1934. Juntament amb una gran activitat cultural, el sanejament i millorament urbà són inqüestionables. Aquestes eleccions, plenes d'incidents, com falsejament de vots per part de les dretes i coaccions per part de l'Esquerra, culminarà amb el robatori d'una acta en el carrer del Carme, on sempre havia guanyat l'Esquerra a la Lliga per molta diferència de vots. Malgrat les queixes per part dels republicans i de denunciar-ho al Tribunal de lo Contenciós i Administratiu, es declara a la Lliga com a guanyadora a les eleccions obtenint 3.788 vots enfront a 3.741 de l'Esquerra.

Com assenyala Pere Cornellà aquest falsejament de l'Acta robada per la Lliga, motivant que E.R.C. no es fes amb la victòria, influirà en els fets d'octubre a Girona, ja que si hagués guanyat l'E.R.C., no haurien tingut ressò en aquesta ciutat.²³

A les eleccions del 16 de febrer del 1936 només es presenten dues coalicions electorals: el Front de Dretes i el Front Popular d'Esquerres, constituït per: Socialistes, comunistes, republicans d'esquerra, U.G.T., Joventuts Socialistes, el P.O.U.M., Acció Catalana Republicana, P.N.R.E., Unió Republicana i Aliança Obrera, i que fou la que guanyà. El programa de les esquerres es basa en els propòsits següents:

Amnistia dels presos polítics; reposició i ampliació de les lleis autonomistes; reformes i obres públiques. En aquestes eleccions, sense cap falsejament electoral, en surten elegits cinc diputats pel

²² PERE CORNELLÀ, op. cit., pàgs. 67, 68 i 71,

²³ PERE CORNELLÀ, op. cit., pàgs. 76-78.

Front d'Esquerres: Miquel Santaló, Josep Mascort, Martí Esteve, Joan Casanelles, i Josep Puig. Amb una votació del 76 % del cens electoral, l'Esquerra guanya el 50'9 % dels vots, a molt pocs passos de la dreta que obté el 49'1 %. Amb aquest triomf es torna a donar l'Estatut d'Autonomia a Catalunya, que havia estat retirat el 1934.²⁴

Finalment, a les eleccions de Compromissaris del 26 d'abril del 1936, a causa de la gran victòria ja obtinguda en les del febrer, s'observarà el grau d'abstencionisme més alt a Girona durant tota l'època republicana: només votaren el 43'6 % de votants del cens electoral. Igual que en les passades eleccions només es presenten dues coalicions. Aquest cop són: El Front d'Esquerres i Lliga Catalana. La victòria continuarà essent de les esquerres, que guanyarà a totes les seccions amb el 78'2 % dels vots, enfront del 21'7 % de les dretes.²⁵

Aquestes eleccions seran, ja les últimes que tindran lloc a Girona durant la II República. Després, les dretes, amb el seu alçament militar, que donarà lloc a la guerra civil, acabaran amb el règim de llibertats i democràcia que el poble havia votat tantes vegades.

ELS MATERIALS GIRONINS CONSULTATS

Malgrat la dispersió del material arxivat, les troballes foren importants. Vaig consultar els lligalls 247, 525, 824, 1.048, 1.568.²⁶ Tota aquesta documentació es troba a l'Arxiu de la Guerra Civil a Salamanca. Secció Político-Social, Barcelona.

En el lligall 247 hi vaig trobar unes llistes de diferents Ajuntaments datades l'any 1934 i 1936 amb la relació nominal dels seus components. Hi figuren els Ajuntaments de Colera, Colomers, Corçà, Cruïlles, Celrà, Caçà de la Selva, Cadaqués, Caldes de Malavella, Calonge, Camós, Campdevàrol, Campelles, Castell d'Empordà, Castell d'Aro, Camprodon, Castellfollit de la Roca, Cervià de Ter, Castelló d'Empúries, etc. En aquestes llistes veiem que gran nombre dels regidors d'aquests ajuntaments pertanyien a Esquerra Republicana o d'altres partits republicans. Una prova més del gran protagonisme del Partit en la política catalana durant la II República.

²⁴ PERE CORNELLÀ, op. cit., pàgs. 85-87.

²⁵ PERE CORNELLÀ, op. cit., pàgs. 91 i 92.

²⁶ ARXIU DE LA GUERRA CIVIL de SALAMANCA. Secció Político-Social Barcelona. Lligalls 247, 525, 824, 1.048 i 1.568.

Al lligall 525 hi ha una sèrie de cartes, pertanyents a la correspondència particular de Joan Casanoves, quan era President del Parlament de Catalunya. Entre aquestes cartes, cal destacar la de l'Alcalde de Girona, Pere Cerezo, datada el 6 de setembre del 1937, en la qual li explica el seu projecte d'eixamplament de l'àrea urbana de Girona amb l'agregació total o parcial del Vall de Galligants i Palau Sacosta i la del Pla de Ter, i li demana la seva col·laboració en aquesta sol·licitud.

Hi ha una altra carta escrita per un fill predilecte de Palamós, Josep Tauler i Servià, datada el 3 de març del 1938, demanant-li la seva col·laboració en l'assumpte de la subhasta de la riera de Palamós, ja que hi ha perill d'inundació.

Hi trobem una altra carta del Secretariat de la Federació Gironina d'E.R.C., datada el 8 de desembre del 1937, informant-li que «L'Autonomista» ha passat a ésser l'òrgan del partit d'E.R.C. a les comarques gironines, des de l'1 de desembre del mateix any.

Al lligall 1.048 s'hi troba la correspondència particular d'Antoni Xirau, que fou el primer director del setmanari «L'Opinió», i un dels fundadors d'E.R.C. i diputat per aquest partit durant molts anys. Entre aquestes cartes, hi figuren les d'alcaldes demanant-li algun favor o col·laboració, en la seva tasca municipal, com l'arrencament d'un carrer, construcció d'escoles, etc.

Hi trobem una carta de l'alcalde de Portbou, E. Pons, datada el 30 de desembre del 1932, en la qual li demana la seva col·laboració per l'arranjament d'un camí del municipi de Molinàs, únic mitjà de comunicació que tenen els seus habitants i que ha quedat destruït per les pluges i inundacions.

En una carta datada el 4 de desembre del 1932, escrita pels consellers de la majoria republicana de l'Ajuntament de Cabanes, l'informen d'unes brutes maniobres electorals efectuades en aquest municipi de Cabanes, per part de l'Alcalde i del Secretari de l'Ajuntament, en les eleccions del passat dia 20 de novembre. Antoni Xirau els respon en una altra carta, de la qual s'hi troba la còpia, que informarà d'aquests fets al Governador Civil de Girona.

Cal destacar una carta de la Unió Republicana d'Esquerra de Palafrugell, datada el 31 de gener del 1933, on es parla del greu problema de l'atur forçós en què es troba la major part dels obrers i treballadors de Palafrugell, a causa principalment de la crisi que pateix la indústria suro-tapera, i que arriba a uns nivells alarmants.

L'Ajuntament no hi pot fer res, per la seva mala situació financera, i es demana ajuda a Antoni Xirau, ja que fins ara, totes les gestions fetes prop d'organismes oficials com el Govern de la República, el de la Generalitat, etc.; no han donat lloc a cap solució concreta. Exposen els firmants de la carta, que, en cas de no obtenir ajuda en el seu problema, dimitiran dels seus càrrecs com elements esquerristes.

Hi consta també una carta d'un figuerenc, Julius Pararols, escrita el 29 de novembre del 1933, en la qual es lamenta que en les passades eleccions del 19 de novembre, no en surtís elegit Xirau. Afirmar el Sr. Pararols que a Figueres, com a Barcelona, els dirigents de la política esquerrista local, varen fer molta campanya contra Xirau i contra «L'Opinió», i li manifesta que a Figueres, pot comptar amb un grupet que li és adicte.

Hi trobem una altra carta datada el desembre del 1932 i escrita per l'entitat Joventut Catalana Republicana «Sang Nova» de Roses, demanant-li que faci algunes gestions prop de la Generalitat amb la finalitat de rebre ajuda econòmica per a la construcció de les Escoles.

En el lligall 1.568 hi figuren uns informes sobre algunes persones considerades feixistes i una acta del poble de Sant Pere de les Preses datada el 16 d'agost del 1936, en la que hi figura la relació dels components del Comité Executiu Antifeixista.

Però el que més pot donar una clara idea de la militància del Partit, són les fitxes trobades en els lligalls 824 i també en el 1.568, que són les que hem utilitzat per a confeir aquesta comunicació.

LES DADES QUE TRANSCRIVIM

Les fitxes sobre les dades del Partit a cada localitat són de 3 tipus:

Unes datades del 1934, informen dels centres d'E.R.C. o d'altres entitats adherides en alguns pobles de les comarques gironines i hi consten el nom del poble, comarca, entitat, adreça, data de constitució, data d'adhesió a E.R.C., partit electoral al qual pertanyen, partit judicial, nom dels diputats, nom del Batlle del Poble, entitats adherides al Partit d'E.R.C., nombre de periòdics del partit, vots obtinguts a les darreres eleccions municipals, a les de la Generalitat

i a les de Diputats a Corts, el nombre de socis actius, els quilòmetres que el poble dista de Barcelona, vies de comunicació, nom dels corresponsals del diari del partit, nom dels socis que reuneixen condicions per a la propaganda oral, el nom i adreça dels membres del Consell directiu i del Consell polític, nom dels delegats comarcals, nombre d'habitants del poble, nombre d'electors i nombre de socis del partit.

Un altre tipus de fitxes, datades el maig i juny del 1936, eren enviades per la Secretaria General del Partit E.R.C., a cada entitat local, amb motiu de la celebració del III Congrés Nacional Ordinari d'E.R.C., el juny del 1936. Aquestes fitxes havien d'ésser emplenades i retornades a la Secretaria General del Partit. S'hi feia constar el nom del poble, comarca, circumscripció, entitat, nombre de socis i el nom dels delegats efectiu i suplent, nomenats en cada entitat com a representants per assistir al Congrés. Anaven firmades pel President i Secretari de cada entitat. Al final, després d'unes instruccions per a emplenar la fitxa, firmava, per part del Comité Executiu d'E.R.C., M. Rouret i Callol.

I finalment, unes altres fitxes, eren datades el novembre del 1936, i en aquestes, además de totes aquestes dades, es contestava a una sèrie de preguntes formulades pel Partit a cada centre, en les diferents localitats. Les preguntes eren:

Nombre de regidors de què es componia l'Ajuntament d'elecció popular.

Nombre de regidors que hi tenia el partit.

Noms i càrrecs dels nostres representants en el Consell Municipal actual.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demás elements antifeixistes?

Teniu milícies orgnitzades?

Quin nombre de milicians?

Teniu muntat algun servei de reraguarda?

Creieu convenient celebrar algun acte públic?

Quin resultat donaria?

Evidentment la finalitat d'aquestes preguntes serà veure quina és la situació del Partit després del juliol del 1936. En alguns pobles la majoria absoluta que hi tenia E.R.C. abans de l'aixecament del 36, es veu desplaçada per l'actuació de les forces sindicals (C.N.T. - F.A.I.) o pel Comitè de Milícies Antifeixistes.

MILITANCIA D'E.R.C. A DIVERSOS POBLES DE LES COMARQUES GIRONINES L'ANY 1934

ALT EMPORDA

BASCARA

Entitat: *Centre Republicà Federal*. — *Socis actius*: 60
 Partit Judicial: Girona. — Batlle: Josep Parés i Marimón
 Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 256
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 110
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 192

Consell Directiu

President: Tomàs Andreu	Vice-Secretari: Josep Pou
Vice-president: Esteve Casademunt	Caixer: Josep Torrent
Secretari: Josep Teixidor	Adjunt: Joan Mir, Pau Puntí,
<i>Regidors d'Esquerra</i> : 4	Martí Franaro, Enric Massanas

Comitè Polític

President: Josep Parés i Marimón	Caixer: Salvi Coll
Vice-President: Ignasi Compta	Adjunt: Pere Juanola
Habitants: 991	Electors: 580

CANTALLOPS

Entitat: *Centre Republicà Federal*. — *Socis actius*: 48
 Constituïda el 7 d'octubre del 1933.
 Partit electoral: Figueres. — Partit Judicial: Figueres
 Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 148
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 101
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 126

Consell Directiu

President: Joan Brugat i Parner	Secretari: Alfred Ferrer i Vicens
Vice-President: Amador Malivac i Costa	Vice-Secretari: Pere Daviu i Mivacas
	Caixer: Vicenç Verdaguer
<i>Regidors d'Esquerra</i> : 2	

Comitè Polític

El mateix Consell Directiu.

Delegat comarcal: Joan Ferrer i Federella

Habitants: 608

Electors: 351

FIGUERES

Entitat: *Joventut d'Esquerra Republicana*. — *Socis actius*: 125

Constituïda el març del 1931. Adherida el maig del 1931.

Partit Judicial: Figueres

Diputats: Marià Pujolar, Casanoves, Xirau. — Batlle: Marià Pujolar

Consell Directiu

President: Ricard Martín

Secretari: Rafel Janer

Vice-President: Raul Font

Caixer: Josep Subirós

Adjunts: 1.er Lluís Verges, 2.on Josep Colom, 3.er Joan Vilella.

Comitè Polític

El de la Federació Republicana Socialista, per obrar conjuntament amb ella.

Delegats comarcals: Ricard Martín i Rafel Janer.

Habitants: 14.000

Electors: 7.300

PONTÓS

Entitat: *Joventut d'Esquerra Republicana*. — *Socis actius*: 26

Constituïda el 12 de maig del 1933

Parti Electoral: Figueres. — Partit Judicial. Figueres.

Diputats: Antoni Xirau, Joan Casanovas. — Batlle: Josep Manera

Nombre de periòdics: «Empordà Federal»

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 99

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 68 d'Esquerra. — 26 (Lliga).

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 104 d'Esquerra. — 74 (Lliga).

Consell Directiu

President: Alfons Guibal

Caixer: Manuel Carreras

Vice-President: Josep Guibal i Vidal

Comptador: Manuel Carreras

Adjunts: Joan Moradell, Josep Sala

Secretari: Josep Manera

Regidors d'Esquerra: 4

Habitants: 490

Electors: 280

SANT CLIMENT SESCEBES

Entitat: *La Regeneradora*. — *Socis actius*: 34

Nombre de periòdics: «Empordà Federal»

Consell Directiu

President: Jaume Vives

Comptador: Lluís Tisané

Vice-President: Joan Fabra

Caixer: Jordi Serra

Secretari: Joan Subirats

Adjunts: Joan Costa, Narcís Oliva

Vice-Secretari: Salvi Camps

SAUS - CAMALLERA

Entitat: *Centre d'Unió Republicana d'Esquerra*. — *Socis actius*: 97

Constituïda l'1 de gener del 1934. — Adherida el 28 de gener del 1934

Partit electoral: Girona. — Partit Judicial: Girona

Batlle: Ramon Carne i Pons

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 224

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 117

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 194

Consell Directiu

President: Baltasar Royo

Caixer: Josep Tarrades

Vice-President: Joaquim Comors

Adjunts: Pere Martípujol, Pelai

Secretari: Joan Costa

Borrat, Pere Terrades, Joan Ser-

Vice-Secretari: Miquel Carreras

ra, Martí Castelló, Isidre Blanch

Regidors d'Esquerra: 4

Habitants: 735

Electors: 458

Observacions: El Centre Republicà Federal Català de Camallera es va dissoldre per organitzar la unió de tots els republicans, formant el Centre d'Unió Republicana d'Esquerra del districte.

VENTALLÓ

Entitat: *Sindicat d'Oficis*. — *Socis actius*: 38

Adherida a l'Esquerra Republicana de Catalunya.

Batlle: Anton Sala.

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 219

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 40

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 95

Regidors d'Esquerra: 4

Habitants: 890

Electors: 550

BAIX EMPORDA

BEGUR

Entitat: *Centre d'Esquerra Republicana*. — *Socis actius*: 80
 Constituïda el febrer del 1934. — Adherida al febrer del 1934.
 Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial La Bisbal.
 Diputats: Josep Fàbrega i Josep Irla. — Batlle: Ramon Bonmatí
 (Lliga).
 Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 203
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 110
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts 178

Consell Directiu

President: Ramon Marquès i Ga- Caixer: Rossend Vissa i Cateura
 farot Adjunts: Artur Renart i Casade-
 Secretari: Lluís Tomàs i Romo mont, Joan Romaní i Roura,
 Cultura: Lluís Raballí i Geli Ferran Vissa i Cateura
Regidors d'Esquerra: 2

Comitè Polític

President: Josep Jofre i Alberni Delegat comarcal: Josep Jofre i
 Secretari: Artur Mallol Aragonès Alberni
 Caixer: Rafel Ciurana i Valls
 Habitants: 1.300 Electors: 800

Observacions: El President i el Secretari de la Comissió Polí-
 tica, supleixen al President i al Secretari del Consell de Govern.

SANT ANTONI DE CALONGE

Entitat: *Comité Republicà Federal*. — *Socis actius*: 73
 Constituïda l'11 de febrer del 1928
 Partit Electoral: Comarques gironines. — Partit Judicial: La Bisbal
 Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 245
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 280
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 293

Consell Directiu

President: Ricard Roca Caixer: Josep Farró
 Vice-President: Conrad Vilar Adjunts: Josep Dalmau, Ramon
 Secretari: Josep Carles Amatller
 Vice-Secretari: Joan Ferrer
Regidors d'Esquerra: 3

Comitè Polític

El mateix Consell Directiu.

Habitants: 813

Electors: 596

SANT FELIU DE GUÍXOLSEntitat: *Centre República Federal Català*. — *Socis actius*: 200

Constituïda el 29 de febrer del 1931

Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: La Bisbal

Batlle: Ponç Valls i Ferrer. — Nombre de periòdics: El «Programa»

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 2.359

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 3.060

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 2.871

Corresponsals del diari del nostre partit: Albert Bordi i Vinyals,
J. Pascual.*Consell Directiu*

President: Josep Irla i Bosch Caixer: Benet Gallart

Vice-President: Benet Planellas Adjunts: Josep Albó, Lluís Bus-

Secretari: Albert Bosch i Vinyals sot, Bartomeu Cullell, Francesc

Comptador: Benet Gallart Cruz

Delegats Comarcals: Josep Cañet i Alsina, Ramon Surra.

Habitants: 9.352

Electors: 6.100

LA GARROTXA**BESALÚ**Entitat: *Acció Social Agrària*. — *Socis actius*: 100

Constituïda el 16 de gener del 1932

Partit Electoral: Olot. — Partit Judicial: Olot

Diputat: Antoni Dot i Arxer. — Batlle: Manuel Fernández

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 305

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 129

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 254

Consell Directiu

President: Joan Torrent

Caixer: Josep Palomés

Vice-President: Joan Bolaten

Adjunts: Joan Bartolomé, Víctor

Secretari: Miquel Juncà

Miquel Gratacós

Regidors d'Esquerra: 2

Comitè Polític

President: Joan Torrent Secretari: Miquel Juncà
 Vice-President: Joan Bolaten Caixer: Josep Palomés
 Habitants: 1.300 Electors: 800

Entitat: *Centre República Federal*. — *Socis actius*: 84

Constituïda el 2 d'abril del 1931

Partit Electoral: Olot. — Partit Judicial: Olot

Diputat: Antoni Dot i Arxer. — Batlle: Manuel Fernàndez

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 425

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 300

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 293

Consell Directiu

President: Isidre Cluer Comptador: Ventura Corominas
 Vice-President: Jaume Torres Caixer: Jacint Nicolau
 Secretari: Joan Roca Adjunt: Matí Riu

Vice-Secretari: Celso Burgas

Delegats comarcals: Manuel Fernàndez, Isidre Cluer

Regidors d'Esquerra: 5

Habitants: 1.500 Electors: 768

LES PLANES D'HOSTOLES

Entitat: *Centre República Federal*. — *Socis actius*: 94

Constituïda l'1 de juliol del 1931

Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: Olot

Diputat: Antoni Dot i Arxé. — Batlle: Salvi Amagat i Terres

Entitats adherides al nostre Partit. *Centre República Federal i Sindicat Agrícola*.

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 365

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 257

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 367

Consell Directiu

President: Joan Mundet Comptador: Miquel Mundet
 Vice-President: Josep Colom Caixer: Jaume Vilanova
 Secretari: Francesc Sitjà Adjunts: Antoni Roda, Francesc
 Vice-Secretari: Josep Serrat Bonaventura, Ramon Rius

Regidors d'Esquerra: 6

Delegats comarcals: Joan Mundet i Josep Colom.

Habitants: 2.200

Electors: 1.100

Comitè Comarcal d'Olot

President: Joan Iglesias

Vice-Secretari: Pere Llongarriu

Vice-President: Joan Mundet

Caixer: Fernàndez

Secretari: Senyé

Adjunts: Delegats de la comarcal

Lloc de reunió comarcal: *Concentració Republicana Olot*.

SANT FELIU DE PALLEROLS

Entitat: *Bloc Republicà Federal*. — *Socis actius*: 110

Constituïda el 15 de juny del 1932. — Adherida el 15 de setembre del 1932.

Diputat: Antoni Dot i Arxé. — Batlle: Joan Banti i Sentena (Lliga)

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 200

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 150

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 170

Consell Directiu

President: Miquel Ribas i Espigol

Comptador: Eudald Costa i Bou

Vice-President: Carles Vila i Colomer

Caixer: Tomàs Penya i Navarro

Secretari: Josep Buc i Maiola

Adjunts: Joan Comas i Rigall, Francesc Collell

Regidors d'Esquerra: 2

Comitè Polític

El mateix Consell Directiu.

Delegat comarcal: Josep Calm

Habitants: 1.700

Electors: 900

TORTELLA

Entitat: *Centre Republicà d'Esquerra*. — *Socis actius*: 48 (més els del Sindicat).

Partit Electoral: Olot. — Partit Judicial: Olot

Diputat: Antoni Dot i Arxé. — Batlle: Narcís Suñé i Sabaté

Entitats adherides al nostre partit: Sindicat Agrícola de Tortellà i sa comarca.

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 412

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 300

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 425

Corresponsals del diari del nostre Partit: Narcís Suñé i Sabaté

Consell Directiu

President: Enric Viñets i Nadal Comptador: Joan Valés i Serrat
 Vice-President: Miquel Pujol i Caixer: Emili Vila i Feliu
 Viñas Adjunts: Pere Fàjula i Abulí
 Secretari: Narcís Suñé i Sabater Delegats comarcals: Narcís Suñé
 Vice-Secretari: Josep Brunsó i i Sabaté i Pere Fàjula Abulí
 Colomer

Regidors d'Esquerra: 7

Habitants: 1.235

Electors: 800

Comitè Comarcal d'Olot

President: Joan Iglesias Vice-Secretari: Narcís Suñé
 Vice-President: Joan Mundet Caixer: Manuel Fernández
 Secretari: Artemí Casanovas

Entitat: *Sindicat Agrícola*. — *Socis actius*: 200

Constituïda el 14 de setembre del 1907. — Reformada el 10 de juliol del 1932.

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 213

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 240

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 211

Consell Directiu

President: Llorens Rovira i Cós Vice-Secretari: Pere Serrat i
 Vice-President: Pere Fàjula i Ayats
 Abulí Comptador: Joan Brunsó
 Secretari: Pere Verges i Pijiula Caixer: Salvador Juanola
 Adjunts: Josep Costa i Puigmal, Pere Masdemot i Josep Brunsó.

Regidors d'Esquerra: 4

Delegats comarcals: Pere Fajula i Abulí

Habitants: 1.300

Electors: 383

GIRONÈS

CASSA DE LA SELVA

Entitat: *Esquerra Republicana de Catalunya*. — *Socis Actius*: 90

Constituïda el 5 de març del 1932

Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: Girona.

Batlle: Josep Rubàu i Batet

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 962

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 308
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 785

Consell Directiu

President: Joaquim Mestres i Mestres
 Vice-President: Pere Grau i Mundet
 Secretari: Hermenegildo Roura i Tussen

Comitè Polític

Els mateixos del Consell Directiu.

Regidors d'Esquerra: 4

Electors: 3.337

CERVIA DE TER

Entitat: *Centre Republicà Federal*. — *Socis actius:* 52

Constituïda l'abril del 1931

Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: Girona

Diputat: Pere Cerezo. — Batlle: Enric Oliva

Entitats adherides al nostre partit: El Sindicat.

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 247

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 142

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 204

Consell Directiu

President: Pere Galia	Comptador: Josep Garriga
Vice-President: Josep Brusó	Caixer: Josep Llena
Secretari: Joan Costa	Adjunt: Joan Dalmau

Comitè Polític

President: Vicens Bosch	Vice-Secretari: Josep Llosa
Vice-President: Antoni March	Comptador: Josep Anglada
Secretari: Josep Garriga	Caixer: Joan Figuerola
Adjunts: Miquel Dalmau i Sebastià Micaló	

Regidors d'Esquerra: 4

Habitants: 840

Electors: 470

SALT

Entitat: *Centre Republicà*. — *Socis actius:* 250

Constituïda el 20 d'octubre del 1910. — Adherida el gener del 1933

Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: Girona

Diputat: Miquel Santaló. — Batlle: Manel Termes

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 690

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 989
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 678
 Corresponsals del diari del nostre partit: Agustí Cabruja

Consell Directiu

President: J. Bohigas	Comptador: Climent Valentí
Vice-President: Josep Puig	Caixer: Joan Fàbregas
Secretari: Josep Huix	Adjunts: Pelai Casellas i Joaquim Triola
Vice-Secretari: Eloi Torres	

Comitè Polític

President: Anicet Brugués	Comptador: Josep Puig
Vice-President: Joan Garcia	Caixer: Josep Huix
Secretari: Agustí Cabruja	Adjunt: J. Bohigas
Vice-Secretari: Francesc Romeu	
<i>Regidors d'Esquerra:</i> 11	
Habitants: 5.100	Electors: 1.700

SANTA EUGENIA DE TER

Entitat: *Centre d'Unió Republicana*. — *Socis actius:* 125
 Constituïda el 23 de maig del 1931. — Adherida a Esquerra Republicana el 1934.

Partit Judicial: Girona. — Batlle: Joan Ruiz

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals:	323
Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat:	362
Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts	356

Consell Directiu

President: Narcís Figuerola	Caixer: Joan Boadas
Vice-President: Joan Ros	Adjunts: Josep Serra, Tomàs Graboleda, Llorenç Planella, Josep Pastor, Miquel Tomàs
Secretari: Silvino Rodríguez	
Vice-Secretari: Rossend Mis	
Comptador: Josep Comas	
<i>Regidors d'Esquerra:</i> 5	
Habitants: 1.307	Electors: 647

SARRIA DE TER

Entitat: *Centre Republicà Federal*. — *Socis actius:* 118
 Constituïda el 8 de maig del 1931
 Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: Girona
 Batlle: Josep Carreras i Portas

Consell Directiu

President: Jaume Rodeja Vice-Secretari: Ramon Font
 Vice-President: Carles Puig Comptador: Salvi Gascons
 Secretari: Esteve Almoynar Caixer: Agustí Mitjà
 Adjunst: Jaume Depuig, Joan Campeny, Jaume Pujol, Enric Camós.
Regidors d'Esquerra: 5
 Habitants: 1.100 Electors: 530

LA SELVA

ARBUCIES

Entitat: *Casal Republicà d'Esquerra Catalana.* — *Socis actius:* 503
 Constituïda el 1933
 Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: Sta. Coloma de Farners
 Diputat Francesc Arnau. — Batlle: Josep Iglesias i Borrell
 Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 900
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 850
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 863
 Corresponsal del diari del nostre Partit: Antoni Fernàndez.

Consell Directiu

President: Gabriel Cladera Caixer: Ramon Carbonell
 Vice-President: Esteve Xirau Adjunts: Josep Plana, Lluís Gel-
 Secretari: Pere Iglesias pí, Josep Pagés, Jaume Rovira,
 Vice-Secretari: Ferran Nonell Josep Rovira
 Comptador: Joan Jas

Comitè Polític

President: Remigi Garcia Vice-Secretari: Jaume Trullàs
 Vice-President: Anton Serrat Comptador: Lluís Estanyol
 Secretari: Antoni Canals Caixer: Josep Pol
 Delegats comarcals: Josep Agell, Remigi Garcia.
Regidors d'Esquerra:
 Habitants: 4.850 Electors: 2.137

CALDES DE MALAVELLA

Entitat: *Centre Cultural d'Esquerra Catalana.* — *Socis actius:* 66
 Constituïda el 23 de juliol del 1931. — Adherida el 23 de juliol del
 1931.

Partit Electoral: Caldes de Malavella. — Partit Judicial: Sta. Coloma de Farners.

Diputats: Francesc Arnau i Joan Bancells. — Batlle: Josep Sales i Fabre (Lliga).

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 460
(llista única).

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 2.128

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts 1.750

Consell Directiu

President: Francesc Duajo i Clara Vice-Secretari: Joan Auladell i

Vice-President: Joan Colomer i Vila

Caselles

Comptador: Joan Barnés i Abras

Secretari: Joaquim Aleixandri i Caixer: Ferran Tetas

Babot

Adjunts: Ramon Sanmartín Ramon, Enric Casellas i Gispert, Pere
Torrent, Narcís Vilà, Pere Oliveras, Francesc Xifra.

Comitè Polític

President: Josep Amat i Coll

Vice-President: Vicenç Guillazo i Serra

Secretari: Joaquim Aleixandri i Babot

Adjunts: Francesc Xifrà, Ramon Sanmartín

Delegats comarcals: Francesc Duajo i Joaquim Aleixandri.

Regidors d'Esquerra: 3

Habitants: 2.164

Electors: 1.252

Observacions: Ademés dels socis del centre, comptem amb 60
socis del Sindicat Agrari adicte a nosaltres.

HOSTALRIC

Entitat: *Unió Republicana Federal*. — Socis actius: 151

Constituïda el 31 de maig del 1931

Partit Electoral: Girona. — Partit Judicial: Sta. Coloma de Farners

Diputat: Miquel Santaló

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 184

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 144

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 218

Consell Directiu

President: Pere Besoli i Cama

Vice-President: Joan Comas i Gu-
tart

Secretari: Joan Nicolau i Pujolar Comptador: Francesc Martínez
 Vice-Secretari: Josep Camps i Caixer: Martí Sau i Moré
 Massaguer
 Adjunts: Manuel Rosell i Domènech, Pere Bonjoch i Prats, Salvador
 Soler i Miquel, Miquel Vilarella i Radó, Salvador Llibre i Soler.
 Habitants: 1.200 Electors: 743

SANTA COLOMA DE FARNERS

Entitat: *Unió Republicana Federal*. — *Socis actius*: 200
 Constituïda el 28 de juny del 1911
 Partit Electoral: Sta. Coloma de Farners. — Partit Judicial: Sta.
 Coloma de Farners.
 Diputat: Francesc Arnau i Cortina. — Batlle: Josep Cam i Vidal
 Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 773
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 480
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 1.035

Consell Directiu

President: Tomàs Hortal Vice-Secretari: Joan Calvet
 Vice-President: Joan Falgueras Comptador: Miquel Sala
 Secretari: Salvador Salamaña Caixer: Francesc Romani

Comitè Polític

President: Domènec Noguer Vice-Secretari: Joaquim Crous
 Vice-President: Ricard Furcat Adjunt: Lluís Besalú
 Secretari: Salvador Rovira
Regidors d'Esquerra: 8
 Delegats comarcals: Menció Gironès, Narcís Boadas
 Habitants: 4.763 Electors: 2.479

RIPOLLÈS

RIBES DE FRESER

Entitat: *Centre Republicà Democràtic Federal*. — *Socis actius*: 128
 Constituïda l'1 de juliol del 1931. — Partit Judicial: Puigcerdà
 Diputat: Xavier Casademunt. — Batlle: Lluís Córdova
 Adherides al nostre partit: «Cooperatiya Unió Ribetana».
 Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 584
 Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 216
 (novembre 1932).

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 485

Consell Directiu

President: Josep Pons i Cases	Vice-Secretari: Josep Soler
Vice-President: Manuel Vaamon- de	Comptador: Josep Güell
Secretari: Andreu Riba i Coll	Caixer: Josep Vilardell
<i>Regidors d'Esquerra:</i> 8	Adjunts: Domènech Rigola
Habitants: 3.500	Electors: 1.561

RIPOLL

Entitat: *Esquerra Republicana*. — Socis actius: 129

Constituïda el 26 d'abril del 1931

Partit Electoral: Puigcerdà. — Partit Judicial: Puigcerdà

Diputat: Xavier Casademunt i Arimany. — Batlle: Zenon Puig i Sala

Nombre de periòdics (un) «Clam Popular»

Vots obtinguts a les darreres eleccions municipals: 1.105

Vots obtinguts a les darreres eleccions a la Generalitat: 779

Vots obtinguts a les darreres eleccions a Diputats a Corts: 1.943

Corresponsals del diari del nostre partit: Josep Basagana.

Consell Directiu

President: Antoni Salomó i Santanach
Vice-President: Vicenç Fajardo i Bueno
Secretari: Francesc Caba i Comas
Vice-Secretari: Damià Costa i Pons
Comptador: Jacint Valdepérez i Bueno
Caixer: Nicolau Portabella i Pujol
Adjunts: Salvador Poblet, Bonavia, Ramon Poch.

Comitè Polític

President: Antoni Salomó i Santanach

No hi ha repartiment dels altres càrrecs.

Delegats comarcals: Xavier Casademunt i Arimany

Regidors d'Esquerra: 5

Habitants: 7.058 Electors: 4.709

MILITANCIA D'E.R.C. A DIVERSOS POBLES DE LES COMARQUES GIRONINES L'ANY 1936

ALT EMPORDA

BEGUR

Entitat: *Centre d'Esquerra Republicana de Catalunya.*

Socis el maig del 1936: 140.

Delegat per al III Congrés Nacional d'Esquerra Republicana de Catalunya: Josep Fàbregas.

L'ESCALA

Entitat: *Esquerra Republicana de Catalunya.*

Socis: No especifica el nombre per no estar encara degudament constituïda el maig del 1936.

President: Francesc Salval. — Secretari: Lluís Puig i Solés.

Nombre de regidors de què es componia l'ajuntament d'elecció popular: 9.

Nombre de regidors que tenia el Partit: 4.

Noms i càrrecs dels nostres representats en el Consell Municipal actual:

Francesc Salval

Josep Lleonart i Artigas

Josep M.ª Vilà

Quina importància té el Partit en aquesta població en relació als demás elements antifeixistes?

Totalment inmillorable.

Teniu milícies organitzades?: No.

Teniu muntat algun servei de reraguarda?

Si, tots els militants i simpatitzants del nostre Partit.

PONTÓS

Entitat: *Centre d'Esquerra Republicana.*

Consta de 42 socis al maig del 1936.

Han nomenat com a delegats per al III Congrés Nacional del Partit a:

Josep Casamitjana i Serra

Francesc Ralny

BAIX EMPORDA

CASTELL D'ARO

Entitat: *Esquerra Republicana de Catalunya*.

Nombre d'afiliats en l'actualitat, novembre del 1936: 75.

Nombre d'afiliats al juliol: 75.

President: Joan Cama i Dansó. — Secretari: Josep Albertí i Bussot.

Nombre de regidors de què es componia l'Ajuntament d'elecció popular: 7.

Nombre de regidors del Partit: 6.

Noms i càrrecs dels nostres representants en el Consell Municipal?

En el Consell actual només hi ha representació de la C.N.T. i P.O.U.M. Els representants d'Esquerra en l'acte de Constitució varen retirar-se per no subjectar-se les altres organitzacions a les disposicions oficials.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demás elements antifeixistes?

El Partit d'E.R.C. predomina sobre els altres partits en proporció de dues terceres parts sobre tots els altres junts.

Creieu convenient celebrar algun acte públic?

Serà convenient.

Quin resultat donaria?

Creiem que donarà bon resultat.

Delegats nomenats per al Congrés Nacional d'E.R.C.:

Josep Fàbrega i Pou: President de la Comarcal del Baix Empordà.

PALAMÓS

Entitat: *Centre Republicà Federal*.

Nombre d'afiliats en la actualitat: novembre del 1936: 500

Nombre d'afiliats: Juliol: 500

President: Esteve Valero. — Secretari: Enric Ponjuan.

Nombre de regidors de què es componia l'Ajuntament d'elecció popular: 16.

Nombre de regidors del Partit: 11.

Noms i càrrecs dels nostres representants al Consell Municipal actual:

Batlle: Lluçia Sistané.

Regidors: Manel Flaqué, Josep Pomés, Juli Pallí, Artur Casanovas i Francesc Sala.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demés elements antifeixistes?

Fins el 19 de juliol predominava el nostre Partit, ara és arriscat fer càlculs.

Creieu convenient celebrar algun acte públic?

En aquests moments, no.

SANT FELIU DE GUIXOLS

Entitat: *Centre Republicà Federal Català*.

Nombre d'afiliats en l'actualitat (novembre del 36): 477

Nombre d'afiliats juliol d'enguany: 470

President: Josep Irla i Bosch. — Secretari Josep Albó i Plaja.

Regidors de què es componia l'Ajuntament d'elecció popular: 17

Regidors que hi tenia el Partit: 11

Representants del nostre Partit al Consell Municipal actual: Cap.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demés elements antifeixistes?

Abans dels fets, majoria absoluta.

Teniu milícies organitzades? Sí.

Nombre de milicians: 22.

Teniu montat algun servei de reraguarda? No.

VALL-LLOBREGA

Entitat: *Partit Republicà Federal*.

Nombre d'afiliats el maig del 1936: 15.

GARROTXA

ARGELAGUER

Entitat: *Centre Republicà Federal*.

Delegat per al III Congrés Nacional d'E.R.C., al maig del 1936.

Delegat efectiu: Joan Batlle.

Delegat suplent: Ramon Caliu i Clotes.

Socis el maig del 1936: 90.

BESALÚ

Entitat: *Centre Republicà Federal*.

Delegat per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Ramon Pla.

Socis el maig del 1936: 95.

CASTELLFOLLIT DE LA ROCA

Entitat: *La Florida*.

Delegats per al III Congrés d'E.R.C.:

Delegat efectiu: Josep Fàbrega.

Delegat suplent: Manel Fernàndez.

Socis al maig del 1936: 79.

LES PLANES

Entitat: *Centre Republicà Federal*.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Delegat efectiu: Josep Batlle.

Delegat suplent: Ramon Caliu i Clotes.

Socis al maig del 1936: 100.

LES PRESES

Entitat: *Unió Republicana*.

Delegat efectiu per al III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Antoni Dot i Arxé.

Socis al maig del 1936: 78.

Relació de les Milícies inscrites en aquest poble amb el Corresponent Partit Polític o organització sindical a què pertanyen:

Joan Gelis Berga: Esquerra Republicana de Catalunya.

Joan Reixach Dorca: Sindicalista.

Bartomeu Barris Soler: Sindicalista.

Alfons Xifra Busquets: Sindicalista.

Joan Espadalé Graboleda: P.O.U.M.

Josep Fàbrega Mercader: Sindicalista.

Josep Martínez Muñoz: C.N.T.

Joan Maiola Reixach: C.N.T.

Petllari Ferragut Rius: U.G.T.

Josep Margui: Sindicalista.

Josep Riera Danés: Soldat Lleva 1935.

Lluís Mirangels Massó: Soldat Lleva 1935.
Les Presses, el 20 d'agost del 1936.

MONTAGUT

Entitat: *Unió Republicana*.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Delegat efectiu: Josep Fàbrega.

Delegat suplent: Manel Fernàndez.

Socis al maig del 1936: 100.

OIX

Entitat: *Centre Republicà*.

Delegats per el III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Delegat efectiu: Josep Fàbrega.

Delegat suplent: Manel Fernàndez.

Socis al maig del 1936: 85.

OLOT

Entitat: *Concentració d'Esquerra Republicana*.

Delegat efectiu per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Antoni Dot i Arxé.

Socis al maig del 1936: 282.

Entitat: *Juventut d'Esquerra Republicana*.

Delegat per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Antoni Dot i Arxé.

SANT FELIU DE PALLEROLS

Entitat: *Bloc Republicà Federal*.

Delegat efectiu per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Ramon Pla.

Socis al maig del 1936: 82.

SANT JAUME DE LLIERCA

Entitat: *Esquerra Republicana*.

Delegat per al III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Delegat efectiu: Josep Batlle.

Delegat suplent: Ramon Caliu i Clotes.

Socis al maig del 1936: 100.

SANT PRIVAT D'EN BAS

Entitat: *Centre Republicà Federal Agrícola.*

Delegat efectiu per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Ramon Pla.

Socis al maig del 1936: 100.

TORTELLA

Entitat: *Centre Republicà d'Esquerra.*

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Delegat efectiu: Josep Fàbrega.

Delegat suplent: Manel Fernàndez.

Socis al maig del 1936: 100.

GIRONÈS

BANYOLES

Entitat: *Esquerra Republicana de Catalunya.*

Nombre d'afiliats en l'actualitat (novembre del 1936):

Portem a cap una reorganització.

Nombre d'afiliats el juliol del 1936: 90.

President: Josep Costa. — Secretari: Daniel Ferrer.

Nombre de regidors de què es componia l'Ajuntament d'elecció popular: 16.

Nombre de regidors que hi tenia el partit: 4.

Noms i càrrecs dels nostres representants en el Consell Municipal actual:

2.^{on} Conseller: Josep Ametller.

Regidors: Jaume Masó, Joan Aulinà, Josep Gratacós, Miquel Batlle, Josep Gruells.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demés elements antifeixistes?

Com a força política és important, pero ara dominen les forces sindicals.

Teniu Milícies oragnitzades? No.

Teniu muntat algun servei de reraguarda?

Organitzem una reserva de milícies locals.

Creieu convenient celebrar algun acte públic?

Més tard, sí, ja avisarem. Necessitem un local.

Quin resultat donaria?

Extraordinari, perquè estem movent la classe mitja i el petit comerç, els quals estan indignats pel comportament de la C.N.T. i F.A.I.

CELRA

Entitat: *Centre República Federal*.

Afiliats en l'actualitat (novembre del 1936): 214.

Afiliats en juliol del 1936: 214 (les sollicituds fetes després del juliol, estan pendants d'admissió).

President: Pere Navarro i Hernández.

Secretari: Josep Freixas i Planas.

Nombre de regidors de què es componia l'Ajuntament d'elecció popular: 9.

Nombre de regidors que hi tenia el Partit: 5.

Noms i càrrecs dels nostres representants en el Consell Municipal actual:

Isidre Rossell i Gimbernat, Alcalde i President.

Salvador Poch i Martí, Antoni Ferrer i Cullerell.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demés elements antifeixistes?

Majoria absoluta.

Teniu milícies organitzades? No.

Teniu montat algun servei de reraguarda? No.

Creieu convenient celebrar algún acte públic? Sí.

Quin resultat donaria?

Una orientació efectiva dels afiliats.

GIRONA

Entitat: *Centre d'Unió Republicana*.

Afiliats el juny del 1936: 714.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.

Delegat efectiu: Josep Juvé i Abella.

Delegat suplent: Pere Vila i Xifra.

SANT JULIA DE RAMIS

Entitat: *Centre República d'Esquerra*.

Nombre d'afiliats en l'actualitat, novembre del 1936: 27.

Nombre d'afiliats el juliol del 1936: 31.

President: Joan Feliu Serra.

Secretari: Eduard Coll i Boix (accidental).

Nombre de regidors de què es componia l'Ajuntament d'elecció popular: 5 (4 de majoria i 1 de minoria).

Nombre de regidors que hi tenia el Partit: 1.

Noms i càrrecs dels nostres representants en el Consell Municipal:

Miquel Xibert i Soms.

Gil Güell i Calvet.

Josep Portulàs i Rosas.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demés elements antifeixistes?

Únic partit legalment constituït.

Teniu milícies organitzades? No.

Teniu montat algun servei de reraguarda?

El servei d'ordre de la localitat.

Creieu convenient celebrar algun acte públic? Sí.

Quin resultat donaria? Orientar el poble.

SARRIA DE TER

Entitat: *Centre Republicà Federal*.

Nombre d'afiliats en l'actualitat (novembre del 1936): 143.

(Es fa remarcar que no s'ha admès ni un sol soci nou des de 19-7-36).

Nombre d'afiliats el juliol: 143.

President: Jaume Rodeja i Martí. — Secretari: Esteve Almoyner i Casadesús.

Nombre de regidors de què es componia l'ajuntament d'elecció popular: 7.

Nombre de regidors que hi tenia el Partit: 5.

Noms i càrrecs dels nostres representants en el Consell Municipal actual:

Carles Puig i Teixidor: Conseller segon i de Defensa.

Jaume Rodeja i Martí: Conseller de Finances i Economia.

Josep Fàbregas i Tixis: Sanitat i Assistència Social.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demés elements antifeixistes?

Controla totes les activitats d'aquesta població.

Teniu Milícies organitzades?

Actualment, no. Es varen dissoldre, per creure-ho necessari en aquesta població; se'ls ho va dir: AL FRONT o al TREBALL, fora paràsits!

Teniu muntat algun servei de reraguarda? Diversos.
 Creieu convenient celebrar algun acte públic?

Es creu convenient intensificar la propaganda en els pobles.

LA SELVA

BLANES

Entitat: *Casa del Poble de Blanes*, Adherida a Esquerra Republicana de Catalunya.

Nombre de socis, el juny del 1936: 500.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Bru Centrich.

Joaquim Domènech i Barnils.

SANTA COLOMA DE FARNERS

Entitat: *Ateneu Republicà Federal*.

Nombre d'afiliats a l'actualitat, novembre del 1936: 120 (simpatitzants: 400).

Nombre d'afiliats el juliol del 1936: 120 (simpatitzants: 400).

President: Lluís Mon i Pascual. — Secretari: Joan Falgueras i Camps.

Nombre de regidors de què es componia l'ajuntament d'elecció popular: 12.

Nombre de regidors que hi tenia el Partit: 8.

Noms i càrrecs dels nostres representants en el Consell Municipal actual:

Batlle: Lluís Mon i Pasqual.

Regidor: Manuel Roqueta i Roca.

Regidor: Geroni Ros i Massó.

Quina importància té el nostre Partit en aquesta població en relació als demás elements antifeixistes?

Fins el 19 de juliol majoritària. Organitzades les sindicals, és dubtosa a causa del nombre de carnets.

Teniu milícies organitzades? No.

Creieu convenient celebrar algun acte públic? Sí.

RIPOLLES

CAMPELLES

Entitat: *Centre d'Esquerra Catalana*.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.:

Maties Martínez i Sala, Delegat de Ribes de Freser.

Socis el juny del 1936: 35.

PLANOLES

Entitat: *Unió Republicana Catalana*.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Maties Martínez i Sala.

Socis el juny del 1936: 37.

RIPOLL

Entitat: *Esquerra Republicana*.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.

Delegat efectiu: Xavier Casademunt i Arimany.

Delegat suplent: Joan Basagana i Godeol.

Socis el maig del 1936: 112.

SANT JOAN DE LES ABADESSES

Entitat: *Centre d'Esquerra Republicana Catalana*.

Delegats per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Xavier Casademunt i Arimany.

Socis el juny del 1936: 52.

SURROCA D'OGASSA

Entitat: *Centre d'Esquerra Republicana*.

Delegat per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Xavier Casademunt i Arimany.

Socis el juny del 1936: 45.

VALLFOGONA

Entitat: «*La Veu del Poble*».

Delegat per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Xavier Casademunt i Arimany.

VILALLONGA DE TER

Entitat: *Centre d'Esquerra Republicana*.

Delegat per al III Congrés Nacional d'E.R.C.: Xavier Casademunt
i Arimany.

Socis el juny del 1936: 120.

FRANCINA CARLES I UTSET